

En grøn økonomisk vision for Europa

Baggrund

De Grønnes økonomiske vision

De Europæiske Grønne mener, at mennesket i sine aktiviteter skal tage hensyn til, at vi er en del af et rigt, men forgængeligt og skrøbeligt økosystem, hvor de enkelte dele er afhængige af hinanden. På denne baggrund opfatter vi økonomien som et redskab og ikke som et mål i sig selv. Prioriteringen for den økonomiske aktivitet er at opfylde de grundlæggende behov og bidrage til en bedre livskvalitet for alle, både nu og i fremtiden.

Vi kan kun have en sund økonomi, når jorden er sund - miljømæssig og social bæredygtighed er en forudsætning for en grøn økonomi. De nuværende generationer ejer ikke jorden, men bruger den og forvalter den på vegne af fremtidige generationer. En bæredygtig udvikling opfylder den nuværende generations behov uden at kompromittere de kommende generationers behov.

En grøn økonomisk vision sætter social og miljømæssig retfærdighed og lighed inden for og mellem nationerne i centrum. Dette indebærer, at vi anvender jordens ressourcer retfærdigt og vender tendensen mod en større kløft mellem rig og fattig. Vi forsøger at mindske ulighederne i fordelingen af magten og adgangen til ressourcer. Enhver har ret til at få opfyldt sine basale behov: ren luft, vand, mad, jord, husly, energi, sundhed, frihed. Alle mennesker har ret til solidaritet, demokrati, selvbestemmelse, selvstændighed, ansvar, værdighed og selvrealisering. Økonomien skal skabe forøget, ikke ringere velfærd.

En grøn økonomi er en innovativ og kreativ økonomi, hvor investeringer i bæredygtig udvikling og grøn teknologi spiller en central rolle. Det er en tilpasningsdygtig økonomi, der skaber en masse nye muligheder, navnlig på arbejdsmarkedet, så alle får mulighed for at udnytte deres talenter. Nøglen til en grønnere økonomi er at gøre den mindre intensiv med hensyn til udnyttelse af naturressourcerne.

Hvorfor vi ikke kan fortsætte den nuværende kurs

De nuværende udfordringer er uden fortilfælde, ikke kun på miljøområdet. Globaliseringen af markeder, finansstrømme og kommunikation gennembryder de eksisterende strukturelle og institutionelle grænser og stresser de nationale økonomier. På grundlag af viden, kultur og innovation bliver vores europæiske industrisamfund fra sidste århundrede til en meget kompleks serviceøkonomi, hvor produktionen af industrivarer og den medfølgende forurening i massiv udstrækning udflyttes til lande som Kina, Indien, Brasilien og andre vækstøkonomier. Desuden er flere og flere aspekter af livet blevet omdannet til en simpel vare.

Mens økonomien handler globalt, er de forskellige socialsikringssystemer fortsat rodfæstet på nationalt eller regionalt niveau. Udhulingen af skatteindtægterne som følge af skadelig skattekonkurrence, virksomhedernes skatteunddragelse og eksistensen af skattely har ført til et uretfærdigt skattesystem og forværrer den finansielle krise i de europæiske velfærdssystemer. Massearbejdsløshed, stadig højere sundhedsudgifter og demografiske forandringer betyder, at størstedelen af det sociale sikringssystem, der er baseret på beskatning af arbejde, ikke længere er levedygtigt i mange lande. Denne udvikling gør det stadig vanskeligere for de nationale regeringer at opretholde de sociale sikringssystemer for slet ikke at tale om at forbedre dem.

Rigdom og fattigdom akkumuleres i et hidtil uset omfang. Den sociale kløft mellem rige og fattige personer i samfundene, mellem kvinder og mænd, mellem regioner og lande, mellem nord og syd bliver stadig større. I dag svarer rigdommen blandt verdens 200 rigeste mennesker til indkomsten for de 2 mia. fattigste på Jorden.

Klimaændringerne bliver en stadig større trussel, hvilket påvises på dramatisk vis gennem en række uigendrivelige fakta. Konkurrencen om at udnytte ikkevedvarende energikilder bliver i stigende grad ikke blot et kommercielt spørgsmål, men også et spørgsmål, der går lige til kernen af den internationale politik og endda bliver en trussel mod verdensfreden. Hele regioner og endda lande trues af den stigende vandstand i havene. Klimakrisen er det mest synlige eksempel på miljøødelæggelse, men miljøkriserne består også af tab af biodiversitet, uforholdsmæssigt store affaldsmængder, kemisk forurening, elektronisk forurening, støj, skader på jordbunden og vandforurening.

I Stern-rapporten om omkostningerne ved klimaændringer (2006) beskrev man denne udfordring meget tydeligt. Hvis vi ikke foretager de nødvendige investeringer (1-2 % af det globale BNP) for at gennemføre de ændringer, der er nødvendige for at bekæmpe klimaændringerne, vil de miljømæssige og økonomiske konsekvenser og omkostninger være uden fortilfælde og uoprettelige. Hvis der ikke handles nu, kan disse omkostninger vokse til op til 20 % af BNP inden for nogle få årtier.

Den nuværende økonomiske vækst har en alvorlig bivirkning: ødelæggelsen af den

naturlige kapital. Denne ødelæggelse identificeres ikke desto mindre som en negativ ekstern virkning, men almindelige økonomer indarbejder normalt ikke denne indsigt i de politiske anbefalinger, som de udleder af deres modeller, eller i de makroøkonomiske argumenter, de fremfører. De tjenester, der leveres af denne "naturlige kapital", gavner virksomhederne og afspejles langt fra i de faktiske priser på produkterne. Hvis ødelæggelsen af den naturlige kapital blev medregnet fuldt ud i beregningerne, ville det resultere i en korrekt angivet BNP-vækst (baseret på de faktiske fordele for samfundet), der ville være betydeligt lavere. Som det hedder i FN-rapporten om udviklingen i økosystemerne fra marts 2005: "Et betydeligt antal lande med positiv økonomisk vækst ville i virkeligheden udvise faldende velfærd, hvis ødelæggelsen af naturressourcerne blev medregnet i nationalregnskaberne".

Som noget centralt i den almindelige økonomiske politik står målet om en stadig stigende BNP-vækst og et højt masseforbrug. De Grønne mener, at det er misvisende at måle fremskridt udelukkende i BNP. F.eks. betød tankskibet Erikas forlis et højere BNP, fordi tankskibet skulle bjærges og strandene renses. På samme måde bidrager bilulykker, naturkatastrofer og sygdom alle til BNP. På den anden side medregnes andre aktiviteter som aktiviteter i hjemmet og frivillig, ubetalt pleje ikke, når man beregner dette indeks. Allerede i dag med et samlet BNP på verdensplan på omkring 43 billioner amerikanske dollars står vi over for en fuldstændig uholdbar situation. Hvordan kan vi forestille os, at kloden med de nuværende vækstmønstre kan holde til det BNP-niveau, der forventes at nå op på fire gange det nuværende niveau i 2050 (175 billioner amerikanske dollars i faste priser)? Vi kan ikke opnå ubegrænset BNP-vækst i et finit økosystem.

Mange af de problemer og udfordringer, der nævnes ovenfor, kan ikke løses gennem markedsmekanismen alene, og i nogle tilfælde har konkurrencen vist sig at virke mod hensigten, navnlig når det gælder offentlige goder som adgangen til vand. Hvis markederne overlades til sig selv, overser de deres miljømæssige og sociale virkninger. Denne forsømmelse fører til markedssvigt.

Hvad er en grøn økonomi? Vores forslag

En grøn økonomi er en forskelligartet økonomi

De Grønnes vision af økonomien er, at den har en blandet struktur, hvor tre metoder til fremstilling af varer og tjenester fortsat skal eksistere side om side, fordi de hver især skaber værdi: offentlige myndigheder og offentligt kontrollerede virksomheder, private virksomheder, der hovedsagelig er styret af profit, private organisationer, der styres af

ikkeudbyttegivende mål, såsom foreninger, kooperativer og gensidige virksomheder, som normalt betegnes den sociale økonomi eller nonprofitsektoren, som er organiseret efter demokratiske principper som "én person, én stemme". Hver af disse sektorer har deres egen rolle at spille.

Den europæiske økonomi er allerede en blandet økonomi. I nogle europæiske lande udgør den sociale økonomi (eller nonprofitsektoren) helt op til 10 % af BNP, og i andre svarer de offentlige udgifter til 50 % af BNP eller endda endnu mere. I modsætning til tilhængerne af den profitstyrede økonomi har De Grønne ikke noget imod en betydelig offentlig sektor eller nonprofitsektor, så længe denne forskelligartede økonomi effektivt kan maksimere livskvaliteten på langt sigt.

De Grønne er tilhængere af den sociale økonomi på grund af dens potentiale med hensyn til demokratisk praksis og støtter dens udvikling på den bedst mulige måde. Den kan f.eks. levere varer og tjenester på lokale markeder, til aktiviteter, der kræver både offentlige og private ressourcer som inden for kultur- eller sundhedssektoren, og endda levere varer og tjenester, der alternativt kan fremstilles af den private eller den offentlige sektor, som f.eks. lokal vedvarende energi.

Den offentlige sektor er naturligvis den bedste til at producere offentlige goder, som f.eks. retssystemet, indre og ydre sikkerhed, administration, infrastruktur osv. Men visse økonomiske aktiviteter kan også leveres af offentlige virksomheder, hvis samfundet mener, at dette er det bedste for alle. De Grønne har ikke nogen ideologisk holdning til ejerskabet til tjenester og industrier, og der vil være behov for forskellige løsninger til de forskellige omstændigheder i de forskellige lande. Det, vi ønsker, er ligelig adgang til en rimelig pris, en høj tjenestekvalitet og medregning af de globale miljømæssige og sociale omkostninger. Vi bemærker, at med hensyn til offentlige forsyningsselskaber findes der ingen entydige empiriske beviser for, at den private sektor opfylder behovet mere effektivt eller omkostningseffektivt end den offentlige sektor. Vi tror endvidere på, at de offentlige tjenester har en særlig rolle at spille med hensyn til at skabe social samhørighed.

Inden for andre sektorer som uddannelse og sundhed skal den offentlige sektor fortsat være den vigtigste aktør, fordi markedets kolde logik har tendens til at udelukke de fattigste og skabe større ulighed. Med hensyn til resten af økonomien, der ikke leverer "offentlige goder", har den private sektor vist sig at være effektiv, men ude af stand til at internalisere de reelle sociale og miljømæssige omkostninger, som f.eks. klimaændringer. Men hos De Grønne mener vi, at den private sektor også kan stimulere innovation. Som medlemmer af flere nationale regeringer og delstatsregeringer rundt om i Europa har De Grønne bevist, at det at være grøn og økonomisk rentabel på samme tid ikke længere behøver at udelukke hinanden. Skatte- og afgiftsmæssige og andre juridiske instrumenter, såsom afregningsafgifter for vedvarende energiformer, er kun ét fremtrædende eksempel på denne succeshistorie.

Den skal operere inden for bestemte rammer, der overvåges af love og bestemmelser. Men hos De Grønne mener vi, at den private sektor også kan stimulere innovation. Som medlemmer af flere nationale regeringer og delstatsregeringer rundt om i Europa har De Grønne bevist, at det at være grøn og økonomisk rentabel på samme tid ikke længere behøver at udelukke hinanden. Skatte- og afgiftsmæssige og andre juridiske instrumenter, såsom afregningsafgifter for vedvarende energiformer, er kun ét fremtrædende eksempel på denne succeshistorie.

Der er behov for en hensigtsmæssig regulering af den internationale økonomi, og denne regulering skal udvikles med henblik på at bevare den økonomiske frihed og for at undgå, at den internationale økonomi benyttes som drivkraft i en stadig kraftigere nedadgående spiral med lavere sociale og miljømæssige standarder, hvor man samtidig sætter allerede opnåede gevinster over styr.

Regulering af økonomien for at gøre den ansvarlig

En økonomi, der administreres ud fra et udgangspunkt, hvor man forsøger at maksimere den sande velfærd på langt sigt, vil kræve adskillige gennemgribende ændringer af forvaltning og regulering. Regeringerne skal indtage en mere aktiv rolle baseret på en erkendelse af, at de er de instanser, der har den stærkeste legitimitet, autoritet og midler til virkelig at beskytte almenvellets interesser og de kommende generationers rettigheder. Markedsmekanismerne kan kun opfylde de behov, hvortil der kan knyttes en monetær værdi, og kan derfor ikke opfylde alle samfundets behov, herunder at løse udfordringen med klimaændringerne. Økonomien opererer inden for et begrænset økosystem. Det er op til solide, demokratiske og gennemsigtige myndigheder at sætte disse grænser.

Den traditionelle magtelite er en af de største hindringer for social og miljømæssig retfærdighed og udgør samtidig en hindring for en modernisering af økonomien. Desuden opretholdes og beskyttes nye, globale virksomheders monopolinteresser, mens regeringerne undergraves af heftig lobbyaktivitet og erhvervslivets erobring af regulering og standarder. Markedets løsninger er utilstrækkelige, for man kan ikke gå ud fra, at aktørerne er hverken fuldt informerede eller motiverede af bredere snarere end kortsigtede interesser. Det er derfor på tide, at regeringer og borgere på ny kræver og udøver deres ret til at regulere og forme økonomien.

Regeringerne skal være forvaltere, fælles kustoder eller fordelere af vores fælles værdier som klima, atmosfære, oceaner, ferskvand, biodiversitet, økosystemer osv. Vi mener, at hvis vi skal beskytte disse fælles værdier mod overudnyttelse og bevare dem for de kommende generationer, kan vi ikke tillade, at uregulerede, individuelle transaktioner får råderet over dem. Der er behov for hensigtsmæssig regulering, der kan omfatte offentligt ejerskab til de pågældende ejendomsrettigheder. Regeringer og globale institutioner har pligt til at sikre, at livsbevarende viden og teknologi deles ligeligt mellem nord og syd til Jordens bedste.

Men hos De Grønne mener vi, at for at gøre økonomierne grønnere skal alle interessenter spille deres rolle. De offentlige myndigheder skal opstille nye lovgivningsmæssige rammer, herunder standarder, incitamenter og skatter. De skal fremme innovation og styrke den offentlige bevidsthed. Virksomhederne skal skabe de varer og tjenester, der er nødvendige for at understøtte den bæredygtige udvikling. Borgerne skal, navnlig som forbrugere, påtage sig deres ansvar overalt, hvor deres adfærd påvirker almenvellet, f.eks. når de foretager deres valg af mobilitet, ved sortering og reduktion af deres affald osv. Markedskonkurrence er ikke et mål i sig selv, men kan være et instrument, der kan forbedre kvaliteten af de leverede tjenester, garantere forbrugernes valgmuligheder, sikre ligelig adgang til basale goder og tilskynde til innovation. Når de skal træffe deres valg, har forbrugerne behov for flere oplysninger om de sociale og miljømæssige virkninger af fremstillingen af de varer og tjenester, de forbruger.

Det er vigtigt med grundlæggende reformer af vores økonomi, for selv de, der ønsker at ændre deres levevis for at mindske deres fodaftryk og/eller øge deres velvære, har ofte meget svært ved dette på grund af den måde, hvorpå samfundet fungerer. De er "fanget i systemet". Det haster med at foretage disse ændringer, fordi de nuværende adfærdsmønstre fastlåser os i en forbrugsbetonet livsstil, hvis konsekvenser det bliver stadig vanskeligere at afhjælpe, og som det bliver en stadig større udfordring at frigøre sig fra (luftfart er et indlysende eksempel).

Derfor foreslår vi hos De Grønne:

- **Politiske reformer**, der sigter mod at styrke regeringens mandat i forhold til almenvellet og dermed dens rolle i indførelsen af de nødvendige reguleringsforanstaltninger: proportional repræsentation, ligelig kønsrepræsentation, offentlig finansiering af valg, gradvis afskaffelse af virksomheders bidrag til politiske partier samt strammere restriktioner på lobbyvirksomhed og "svingdørs"-fænomenet mellem erhvervsliv og regering.
- **Omfattende, veludformede bestemmelser** for bestemte processer og produkter, der specifikt er rettet mod at beskytte arbejdstagerne, sundheden og miljøet mod skadelige virkninger ved den økonomiske aktivitet. Disse bør være baseret på forsigtighedsprincippet.
- **Mere nøjagtige regnskabsmetoder og erstatningsordninger**, der skal afspejle de faktiske omkostninger ved produkter og aktiviteter. Politikker inden for forskellige områder skal med forskellige midler afspejle de faktiske sociale, miljømæssige og øvrige omkostninger (for de kommende generationer) i priserne gennem hele produktionskæden. På denne måde skaber man lige vilkår for bæredygtige iværksættere, og konkurrencen er ikke baseret på beskadigelse af miljø og samfund. Vi tænker på forbud og restriktioner i forbindelse med udnyttelsen af ressourcer og produktionsmetoder, beskatning og kravet om at skulle betale for skadelige følger af

økonomiske aktiviteter (se afsnittet "Beskatning og tilskud").

- Modeller for bedste praksis i flere lande med et større socialt ansvar, som f.eks. de tyske samarbejdsudvalg, den franske arbejdsmarkedslovgivning og visse japanske omsorgsforpligtelser, kan integreres i en adfærdskodeks for virksomheder, der skal gælde for alle virksomheder, der opererer inden for EU, og de lovbestemte forpligtelser for direktører i private virksomheder bør udvides. De skandinaviske lande er eksempler på, hvordan der kan indgås aftaler mellem regeringen, fagforeningerne og arbejdstagerorganisationer om et mere fleksibelt arbejdsmarked kombineret med hensigtsmæssige sociale sikringsordninger og investeringer i uddannelse og innovation. Børnearbejde og dårlige arbejdsbetingelser må ikke tolereres. Diskrimination på grund af alder og køn skal forbydes. Udelukkelse af arbejdsgiverorganisationer bør anvendes aktivt som straf, når virksomheder åbent og vedvarende begår brud på almenvellets interesser.
- Vi bør fremme mindre og nystartede virksomheder, der har demonstreret, at de er den reelle drivkraft bag innovation og jobskabelse. Der bør indføres langt strengere lovgivning til bekæmpelse af monopoler, oligopoler og karteller, så store partnervirksomheders tildeling af store kontrakter til hinanden kan standses. Vi skal åbne udbudsprocedurerne, så mindre virksomheder får mulighed for at byde.
- Det er også vigtigt at genskabe en situation, hvor der findes en forventning om, at en virksomhed har en generel omsorgspligt over for samfundet og miljøet i alle sine aktiviteter. Der er således behov for relevante reformer af selskabslovgivningen for at genskabe balancen mellem virksomhedernes rettigheder (f.eks. juridisk personlighed og begrænset hæftelse) og deres ansvar over for det samfund og det miljø, hvor de opererer.
- I mange tilfælde har dereguleringen været skadelig. Et eksempel er finanssektoren, hvor det er ved at blive tydeligt, at dereguleringen igen har ført til global økonomisk turbulens, der påvirker realøkonomien. De Grønne mener, at de offentlige myndigheder skal sørge for en mere effektiv regulering af de finansielle markeder.
- Foranstaltningerne, der skal tilskynde til og fremme en ansvarlig adfærd hos de enkelte kunder, bør som minimum omfatte restriktioner på reklamer for ikkebæredygtige varer og tjenester (navnlig rettet mod børn og unge), f.eks. for alkohol, cigaretter osv. Reklamer rettet mod børn og unge bør også reguleres for at undgå, at der skabes kunstige ønsker og et overdrevet, uholdbart forbrug. Samtidig bør der være lettere adgang til oplysninger om forsyningskæden for produkter, konsekvenser og transportafstanden for at give den enkelte mulighed for at træffe købsbeslutninger på et velinformeret grundlag.

- Der vil blive foretaget en undersøgelse af den amerikanske Kongres' "Community Reinvestment Act" for at vurdere dens effektivitet som instrument til at skabe en grønnere økonomi.

Omdefinering af den økonomiske vækst

Hos De Grønne er vi tilhængere af en kvalitetsbetonet økonomisk vækst, der fører til bedre livskvalitet og et socialt retfærdigt og miljømæssigt bæredygtigt samfund.

Vi anerkender, at økonomisk vækst baseret på et endeløst forbrug af naturressourcer hverken er muligt eller ønskværdigt på en finit planet. Derfor betyder økonomisk vækst i grøn forstand en øget økonomisk aktivitet, der skaber en reel og ligelig vækst i velfærd og ikke fører til udtømmning af naturressourcerne. Det grønne alternativ går ud på at sikre, at den økonomiske vækst kan afkobles fra udnyttelsen af råmaterialer og energi gennem en forøgelse af den merværdi, der skabes gennem innovation, viden og energieffektivitet. Den absolutte mængde råvarer, der forbruges, og omfanget af emissioner og affald skal nedbringes drastisk til et niveau, som Jorden kan bære. Samtidig støtter vi princippet om, at vi skal gå i retning af lige rettigheder til ressourcer for den enkelte, og vi vil anvende rammer baseret på dette princip som grundlag for vores indfaldsvinkel til globale udfordringer som klimaændringerne. En forbedring af ressourceproduktiviteten alene er ikke nok, forbrugsmønstrene skal afspejle de sociale og miljømæssige udfordringer, som vi står over for på denne planet.

Befolkningen i de fattige lande og udviklingslandene har lige så stor ret til at opnå den bedst mulige livskvalitet. Tilsvarende skal vi sikre, at vi ved opfyldelsen af den nuværende generations behov ikke kompromitterer de kommende generationers ret til at foretage deres egne økonomiske valg (til at beslutte, hvad der kan fremstilles, og hvordan det kan fremstilles og forbruges).

Fordi vi ønsker at ændre betydningen af vækstbegrebet, foreslår vi, at vi skal ændre måden, vi måler den på. Bruttonationalproduktet (BNP) som indikator skal revideres kritisk og skal omfatte faktorer som udtømmning af naturressourcer, udgifter til sygdom, virkninger, der skyldes social nød, og virkningerne af menneskeskabte katastrofer osv. For De Grønne er BNP, fordi det kun måler økonomisk aktivitet, kun én af de indikatorer, der skal tages hensyn til. Den skal suppleres med alternative indikatorer, hvor man måler samfundets velfærd, som f.eks. indikatorer for analfabetisme, forventet levetid, ligestilling mellem kønnene, betalt og ubetalt arbejde, adgang til sundhedsvæsen, til uddannelse, til rent vand osv. Vi vil gerne have de indekser (FN's indeks for menneskelig udvikling, indeks for bæredygtig økonomisk velfærd (Index of Sustainable Economic Welfare), indikatoren for

konkrete fremskridt (Genuine Progress Indicator), det økologisk fodaftryk osv.), der allerede anvendes, som retningslinjer for politisk beslutningstagning.

Hos De Grønne mener vi, at EU's stabilitets- og vækstpagt bør erstattes med en, hvor der også tages hensyn til de bæredygtige udviklingsmål, som vi ønsker at sætte i centrum for EU-strategien. Helt konkret bør den omfatte bindende mål i form af reduktioner af drivhusgasemissioner, beskæftigelsesrater, omfanget af børnefattigdom og graden af udtømning af naturressourcer osv. På EU- og medlemsstatsniveau bør der indføres miljø- og socialbudgetter med en sanktionsmekanisme svarende til den i stabilitets- og vækstpagten.

EU-budgettet er i dag begrænset til 1 % af BNP. Men der er behov for en samordnet indsats for at nedbringe det økologiske fodaftryk. Dette kræver offentlige midler, der garanteres af EIB, fordi mange af disse investeringer ikke er rentable på kort sigt. Hos De Grønne er vi både tilhængere af en forhøjelse og en omfordeling af dette budget for at give Unionen mulighed for at løse de nye udfordringer, den står over for.

Den Europæiske Centralbanks og Eurogruppens monetære politik skal være bedre integreret og i bedre overensstemmelse med Unionens økonomiske politik, så den afspejler ovennævnte mål.

I øjeblikket er det i de mere udviklede lande ofte bekymring for landenes økonomiske vækst og BNP-tallene, der får regeringerne til at vige tilbage fra at gennemføre de nødvendige ændringer for at sikre en reelt bæredygtig udvikling. En eksplicit anerkendelse af, at vækst i BNP ikke automatisk medfører stigende velfærd, og at man bør måle og fremhæve andre prioriteringer i forhold til de økonomiske mål, bør være et centralt skridt med henblik på at give regeringerne frihed til at indføre de foranstaltninger, der skitseres i afsnittet "Regulering af økonomien for at gøre den ansvarlig".

Lighed mellem kønnene

Verden over tjener kvinder mindre end mænd for det samme arbejde, de savner adgang til jord og lån, og de varetager en uforholdsmæssig stor del af omsorgen for børn og ældre, frivilligt arbejde og andre former for ubetalt arbejde. Verden over er kvinderne de fattigste. Der findes beviser for, at denne skævhed mellem kønnene rent faktisk hæmmer den økonomiske aktivitet. Vi bemærker, at mikrofinansieringsbevægelsen har givet millioner af kvinder et værdifuldt økonomisk skub.

Vi skal styrke foranstaltningerne for at give kvinderne ligelig adgang til arbejdsmarkedet,

til at kunne drive virksomhed og til stillinger på alle niveauer. Derfor anbefaler De Grønne på det kraftigste en politik, der er specifikt rettet mod kvinders deltagelse og succes inden for det økonomiske område, såsom god og billig børnepasning, generøse forældreorlovsordninger, barselsorlov til kvindelige iværksættere, foranstaltninger til fremme af kønsbalancen inden for alle sektorer, som f.eks. kvoter for kvinder i virksomhedernes bestyrelser. De Grønne ønsker ligestilling mellem kønnene i almindelighed og på arbejdsmarkedet i særdeleshed (se De Grønnes Beskæftigelsespolitikker nedenfor).

Lighed mellem generationerne

Det bør overvejes at indføre social og miljømæssig retfærdighed ikke blot i form af solidaritet mellem de mennesker, der lever i dag, men også i form af solidaritet mellem generationerne. Det Europæiske Grønne Parti mener, at alle de mennesker, der lever i dag, har et ansvar over for de kommende generationer. Dette er hjørnesteinen i vores opfattelse af bæredygtig udvikling. I denne henseende ønsker De Grønne at fremme innovation og en alternativ levevis for at forberede en bedre fremtid for de kommende generationer og nedbringe den miljøgæld, som de kommer til at bære.

De Grønne ønsker at bekæmpe den korte tidshorisont, der er fremherskende i beslutningsprocessen inden for såvel den private som den offentlige sektor. Den kvartalsvise opdeling i selskaberne og den kortsigtede overskudsfokusering i pensionsfonde og regeringer indskrænker deres horisont til valgperioderne og fremmer ikke en bæredygtig strategi. Vi ønsker, at investeringerne skal føre til langsigtede fordele. Hos De Grønne forsøger vi altid at anvende forsigtighedsprincippet. Vi vil ikke støtte foranstaltninger, der udgør en potentiel trussel mod menneskers sundhed eller miljøets trivsel. Vi vil heller ikke acceptere forsinkelser i gennemførelsen af nye forsigtighedsforanstaltninger udelukkende med den begrundelse, at der ikke foreligger tilstrækkelig mange videnskabelige undersøgelser. Vi ønsker fremadrettede politikker, der kan skabe stabile lovgivningsmæssige, skattemæssige og økonomiske rammer, der kan fremme grøn innovation og jobskabelse. Det er også nødvendigt at overgå til en mere langsigtet tidshorisont for at sikre pensionsordningernes levedygtighed i et stadig ældre samfund.

Derfor foreslår vi hos De Grønne:

- En storstilet miljøinvesteringsplan for fremtidens bæredygtige teknologier. På grund af EU-økonomiens størrelse har Unionen mulighed for at gå i spidsen for disse ændringer. Unionen skal stimulere investeringer i forskning, udvikling og iværksætteri inden for "økointensive" sektorer som bæredygtigt byggeri og boliger,

en grøn industriel kemi, vedvarende energi, bæredygtigt landbrug, miljørigtig mobilitet, e-kommunikation osv.

- For at nedbringe miljøgælden foreslår vi en obligatorisk og systematisk forudgående bæredygtighedsvurdering af de miljømæssige og sociale virkninger af de offentlige beslutninger, systematisk anvendelse af miljøstandarder og sociale standarder inden for offentlige indkøb, en ambitiøs investeringsplan for boligrenovering, grønne afgifter inden for transportsektoren osv.
- En stor andel af pensionsfondene anvendes i øjeblikket til spekulation og investeringer i socialt uansvarlige aktiviteter. De Grønne ønsker obligatoriske foranstaltninger, således at deres investeringer omdirigeres til bæredygtig udvikling og socialt ansvarlige aktiviteter.
- Med hensyn til arve- og gaveafgifter mener De Grønne, at hovedformålet med disse bør være at vende og forhindre den uretfærdige akkumulering af rigdom og magt. De bør ændres for at sikre omfordeling af rigdom og skabe mere lige muligheder for alle. De bør beregnes på et "modtagergrundlag" (dvs. med henvisning til situationen for den, der modtager arven, i stedet for donoren). De bør også udvides til at omfatte gaver, der gives i donorens levetid, i stedet for kun de gaver, der gives som arv, når giveren er død.

Lighed mellem nationer

På grund af årtier, hvor beslutningstagerne har støttet på markedernes selvregulerende rolle, og en efterfølgende mangel på effektiv international økonomisk regulering har globaliseringen ført til stadig større forskelle i rigdom mellem nationer og inden for nationer. Dette truer den globale fred og stabilitet. Selv om det er lykkedes nogle lande at bringe mange mennesker ud af fattigdommen, synker andre, navnlig i Afrika, stadig dybere ned i fattigdom. Selv om økonomerne roser effektiviseringsvirkningerne af den økonomiske globalisering, som afspejles i stigende globale BNP-tal, nævner de ikke, at det ikke skaber en sund social struktur, som er en forudsætning for en bæredygtig social udvikling.

I denne forbindelse har EU en fremtrædende rolle med at genindføre politik i økonomien. EU er blevet verdens største økonomiske magt. Euroen konkurrerer med den amerikanske dollar som reservevaluta for verdenshandelen. Beslutninger truffet af Den Europæiske Centralbank, Det Europæiske Råd og Kommissionen har betydning for millioner af mennesker uden for EU. Med Lissabontraktaten opnår Europa-Parlamentet medbestemmelsesret over EU's handelspolitik. EU er i dag en fantastisk vigtig aktør, og

Unionens økonomiske politik skal udstikke den rette kurs væk fra den økonomiske globaliserings nuværende farefyldte kurs.

Det Europæiske Grønne Parti er styret af troen på befolkningens indflydelse. Det betyder, at der er behov for strukturer, der giver folk mulighed for at deltage i økonomien på den måde, som de ønsker. For at opnå en sådan frihed er det nødvendigt at give mulighed for lokal eller regional økonomisk politisk beslutningstagning, ikke at erstatte de internationale strukturer, når disse er hensigtsmæssige, men at give mulighed for at deltage, stabilisere økonomien og gøre de økonomiske processer og deres virkninger mere synlige og mere forskelligartede, når dette er muligt og nyttigt.

Det hensigtsmæssige niveau og den geografiske struktur for produktion og handel er et kompliceret spørgsmål. Nogle produkter kræver en global størrelsesorden for at kunne fremstilles økonomisk, mens produktionen af andre foregår mest effektivt på et mere regionalt eller lokalt plan. En meget stor del af den globale handel er skadelig for miljøet og skaber ikke nogen reel værdi noget sted, fordi mange produkter, der hentes rundt om i verden, blot afspejler forskellene mellem landenes dumpingpraksis på det sociale og det miljømæssige område. Bæredygtig udvikling kræver en drastisk reduktion af denne miljøskadelige handel, hvor der tages hensyn til det samlede økologiske fodaftryk, som bør komme til udtryk i priserne. Derfor har vi behov for en international reguleringsramme, der fører til globale standarder for bæredygtig udvikling. Disse skal sikre retfærdig konkurrence gennem ensartede regler for alle markedsdeltagere, og dette kan kun opnås, hvis markedsaktørerne forhindres i at udnytte globale fælles goder til deres egen konkurrencefordel.

Denne lovgivningsmæssige ramme skal overholde princippet om fælles, men differentieret ansvar fra FN's Rioerklæring fra 1992. Eftersom de industrialiserede lande bærer størstedelen af ansvaret for ødelæggelsen af miljøet og udtømningen af naturressourcerne, bør de påtage sig de største forpligtelser og samtidig bistå udviklingslandene, så de med tiden kan overholde de globale standarder. EU bør opretholde den toldfri adgang, der er indrømmet importen fra de 49 mindst udviklede lande ("alt undtagen våben"), og intensivere sin bistand, inklusive teknologioverførsel for at hjælpe dem med at udvikle deres økonomier på en bæredygtig måde.

Derfor foreslår vi hos De Grønne:

- At de internationale samhandelsregler skal give mulighed for oprettelse af regional-kontinentale økonomiske områder. De skal ændres for at lette opbygningen af effektive og konkurrencedygtige regionale eller endda lokale industrier ved at fremme den lokale anvendelse af input og give lokale, regionale og nationale regeringer større frihed i forbindelse med offentlige indkøb.

- At patenter tilhørende private virksomheder, som er vigtige for bekæmpelsen af globale sygdomme og klimaændringer, omfattes af obligatoriske licensordninger, hvor der tages hensyn til udgifterne ved udvikling af disse patenter. Dette vil også gøre det lettere for bæredygtige udviklingsteknologier og -produkter at brede sig hurtigere over hele verden.
- At udviklingspolitikker, hvor bistand sammenkobles med frihandel, erstattes af programmer, der har til formål at fastholde værditilvæksten lokalt ved at støtte grundlæggende infrastrukturer til uddannelse og sundhed, og ved at give lokalsamfundene mulighed for selv at træffe beslutning om deres særlige form for bæredygtig udvikling.
- At donorlandene øger deres bistandsmidler til programmerbar multilateral og bilateral bistand betydeligt til mindst 0,7 % af BNP, navnlig til de mindst udviklede lande, således at alle lande bliver i stand til at nå millenniumudviklingsmålene inden 2015, navnlig ved at halvere fattigdomsniveauerne hos deres befolkninger, primær undervisning for alle drenge og piger og universel adgang til sundhed og rent drikkevand. Især skal alle EU's medlemsstater nu endelig leve op til deres løfter og følge deres løfter op med handling.
- At der oprettes en global FN-fond som supplement til den nationale og multilaterale bistand, som skal indsamle midler fra beskatning af globale offentlige "onder", som f.eks. grænseoverskridende miljøforurening (f.eks. en global afgift på flybilletter), økonomisk spekulation (gennem en afgift af Tobin/Spahn-typen på spekulation) samt fra brugerafgifter på udnyttelsen af ressourcer i internationalt farvand.
- Fuldstændig eftergivelse af de fattigste udviklingslandes gæld.
- At internationale samhandelsregler, som er samlet i en grundigt reformeret Verdenshandelsorganisation (WTO), gøres retfærdige og til genstand for de højere mål i en virkelig bæredygtig global udvikling (herunder sociale rettigheder, miljømæssig bæredygtighed og forbrugerbeskyttelse). Derfor støtter De Grønne følgende:
  - At internationale råvareaftaler, der stabiliserer priserne på de mest flygtige landbrugseksportvarer, sikrer en rimelig og stabil indtægt til især de små producenter og involverer producenter og forbrugere langs hele forsyningskæden.
  - At import til EU fra lande, der ikke har ratificeret internationale klimaaftaler eller ikke overholder dem, eller som ikke anvender ILO's centrale arbejdsmarkedsstandarder, gøres til genstand for tilpasninger af toldafgifterne for at genoprette ensartede konkurrencevilkår.

- At internationalt certificerede Fair Trade-produkter får en reel chance på EU-markederne ved at gøre det obligatorisk for offentlige instanser at anvende positiv særbehandling til fordel for Fair Trade-produkter i deres indkøbspolitik, ved at fritage sådanne produkter fra told ved EU's grænser og ved at kræve, at store detailkæder tilbyder Fair Trade-produkter i deres butikker.
- At WTO bliver knyttet tættere til et reformeret og demokratiseret FN-system, hvor internationale lighedsmål samles i et FN-baseret økonomisk sikkerhedsråd. At beslutningsprocesserne inden for Verdensbanken og Den Internationale Valutafond (IMF) reformeres på samme måde, så der bliver tale om en hensigtsmæssig repræsentation for udviklingslandene, og således at de støtter dette FN-baserede økonomiske sikkerhedsråd.

Grønne beskæftigelsespolitikker: på vej mod fuld beskæftigelse

Hos De Grønne tror vi på en økonomi, der kun kan blomstre, hvis den kan mobilisere borgernes energi og kreativitet til at skabe bæredygtig værdi, både for dem selv og det samfund, de deltager i. Denne mobilisering kan ikke opnås ved bare at lade markedet fungere, men kræver de offentlige myndigheders aktive deltagelse.

At skabe værdi i begrebets grønne forstand drejer sig ikke kun om at akkumulere materielle rigdomme eller om markedets aktiviteter: kulturelle, politiske, kunstneriske, uddannelsesmæssige og videnskabelige aktiviteter samt pasning af familien bidrager alle til den fælles rigdom. Og ikke alle aktiviteter, der støtter denne værdiskabelse, er nødvendigvis lønnede. Mange af dem er frivillige, og det støtter De Grønne, men de bør alle anerkendes og belønnes af samfundet (i lyset af den store kønskløft ved fordelingen af lønnet og ulønnet arbejde samt den økonomiske værdi af forskellige typer arbejde i almindelighed). Derfor kan en persons aktivitet antage forskellige former i løbet af deres liv. I øjeblikket er den mest anerkendte lønnet arbejde, uanset hvilken sektor af økonomien der er tale om (se ovenfor), men at uddanne sig selv, passe børn eller slægtninge, bruge tid på lokalsamfundet er også måder, hvorpå man på bestemte tidspunkter af livet kan vælge at bidrage til samfundet. Hos De Grønne støtter vi målsætningen om "fuld beskæftigelse" for dem, der søger lønnet arbejde, men vi mener, at målet skal udvides til at gælde "fuld aktivitet".

De Grønne anerkender, at der er knyttet et vist ansvar til folks rettigheder. Dette omdefinierer på en måde ansvaret hos alle de berørte økonomiske aktører:

- Samfundet skal skabe forudsætninger, der giver mulighed for at udvikle og belønne alles fulde potentiale med henblik på "fuld aktivitet"
- Arbejdsgivere af enhver art skal anvende disse betingelser i praksis og udnytte dem uden frygt for diskrimination

- Den enkelte skal aktivt udnytte de tilbudte muligheder og sikre, at de bidrager til samfundet som helhed. Vi erkender imidlertid, at i vores samfund bidrager et voksende antal arbejdstagere i usikre ansættelsesforhold og på tidsbegrænsede arbejdskontrakter, men de er samtidig udelukket fra sociale goder og rettigheder, navnlig kvinderne. Desuden findes der borgere, der af den ene eller anden grund (sygdom, misbrug, handicap osv.) ikke er i stand til at bidrage. De har brug for og fortjener hensigtsmæssig støtte fra samfundet.

Begrebet, der kombinerer fleksibilitet med sikkerhed, er særdeles grønt. Men udtrykket "flexicurity" er for ofte blevet anvendt som skalkeskjul for ubegrænset fleksibilitet og deregulering. Selv om fleksibilitet er vigtig for at give vores samfund og økonomier mulighed for at reagere på udfordringerne i en verden i forandring, har staten et ansvar for at beskytte folk mod virkningerne af økonomiske udsving og for at garantere et højt niveau af sociale standarder og arbejdsforhold. For De Grønne er sikkerhed derfor på ingen måde vigtigere end fleksibilitet. For De Grønne er et centralt instrument til sikring af den rette balance mellem disse mål en stærk institutionaliseret dialog mellem arbejdsmarkedets parter, der repræsenterer de arbejdende borgere og arbejdsgiverne. Dette vil få en central rolle med hensyn til at forme regler og instrumenter (aftalebetingelser, lønninger, fordele osv.) på arbejdsmarkedet. De Grønne er imod udvidelsen af oprindelseslandsprincippet til sociale rettigheder (sikkerhed, sundhed, social beskyttelse, lønninger) for at forhindre social dumping.

Helt konkret foreslår De Grønne følgende på arbejdsmarkedsområdet:

- At det gennem lovgivningen sikres, at alle anerkendte typer af aktivitet bidrager til optjening af ret til sociale ydelser (sundhed, arbejdsløshed, pension, barsel, børnepasning, handicap osv.) og skaber effektiv mulighed for selvvalgt fleksibilitet fra den ene aktivitetstype til den anden.
- At bestemmelserne vedrørende arbejdstid giver borgerne tilstrækkelig tid til at udøve aktiviteter uden for deres arbejde, og at disse organiseres med henblik på at maksimere deres betydning for jobskabelsen. Derfor støtter De Grønne alle former for kollektive og/eller individuelle frivillige arbejdstidsforkortende foranstaltninger under hensyntagen til udviklingen i arbejdets produktivitet, både inden for og uden for Unionen. Med hensyn til kønsforskellen ved fordelingen af deltidsarbejde (de fleste deltidsansatte er kvinder) støtter De Grønne foranstaltninger, der skal få mænd til at gå på nedsat tid.
- At lovgivningen skaber konkrete incitamenter til aktiviteten. Dette betyder, at beskatningen skal flyttes fra arbejdskraft (se nedenfor) til kapital- og energifgifter, således at arbejdsgiverne tilskyndes til at skabe arbejdspladser og spare energi, men også, at kombinationen af arbejdsløshedsunderstøttelse og incitamenter er sådan, at det altid er økonomisk fordelagtigt for den enkelte at påtage sig et værdigt job eller

en værdig aktivitet. Disse incitamenter skal gennemføres sideløbende med en forhøjelse af grundtydelserne for ikke at efterlade dem, der ikke kan arbejde eller ikke kan finde arbejde på arbejdsmarkedet, tilbage i vejkanten.

- At ligestilling mellem kønnene bliver en realitet på arbejdsmarkedet. Dette betyder konkret ligestilling, navnlig med hensyn til aflønning og personaletydelser, og ligeledes ved udvælgelsen af kandidater og i forbindelse med jobsikkerhed. Dette indebærer også specifikke foranstaltninger, f.eks. børnepasningsfaciliteter, foranstaltninger, der skal gøre det lettere at vende tilbage til arbejdet efter barsel, og at mændene tilskyndes til at overtage noget af det huslige arbejde.
- At der træffes konkrete foranstaltninger for at fremme indvandreres ligelige deltagelse på arbejdsmarkedet.
- At selvstændige for at stimulere iværksætterånden får mulighed for at deltage i sociale sikringsordninger (f.eks. arbejdsløshed, pension, forældreorlov, handicaptydelser osv.) baseret på hensigtsmæssige bidrag.
- At almen og faglig uddannelse gives større prioritet i de offentlige politikker med henblik på at sikre, at alle får mulighed for at udvikle deres evner fuldt ud. I absolutte tal betyder dette højere budgetter til uddannelse, men også hensigtsmæssig lovgivning, der giver den enkelte mulighed for at fortsætte sin uddannelse livet igennem (f.eks. støtte til ordninger for livslang læring, fleksibilitet til at tage sabbatår i løbet af karrieren, arbejdsgivernes pligt til at tilbyde eller tillade deltagelse i betalte kurser osv.)
- At offentlige myndigheder aktivt støtter de enkelte arbejdsløse, hjælper dem med at finde en aktivitet (beskæftigelse, uddannelse osv.), der svarer til deres ønsker og behov, og giver dem mulighed for at bidrage til at skabe værdi for samfundet. Konkret betyder dette hensigtsmæssig bemanning og økonomiske midler til at give mulighed for denne individuelle bistand.
- At der indføres mindsteløn for de enkelte lande i EU, hvor der tages højde for forskelle, f.eks. mellem sektorer og geografiske områder.
- De europæiske samarbejdsudvalg skal have øgede kompetencer i henhold til kravene fra EFS.
- Håndhævelsen af arbejdsmarkedslovgivningen skal prioriteres højere for at sikre, at sort arbejde - som adskillige sektorer er blevet særdeles afhængige af, f.eks. ældrepleje - bekæmpes effektivt, idet man fokuserer på de ulovlige arbejdsgivere, der skal gøres ansvarlige for deres ansattes arbejdsmarkedsrettigheder. Dette betyder konkret, at der skal afsættes tilstrækkelige menneskelige og materielle ressourcer til at sikre en effektiv kontrol.

- Vi går ind for, at man udelukker virksomheder fra offentlige indkøb og fra offentlig støtte i visse tilfælde, når f.eks. ligestillings- eller arbejdsmarkedslovgivningen ikke overholdes.

Beskatning og tilskud

De Grønnes skatte- og tilskudspolitik bidrager til en socialt og miljømæssigt retfærdig økonomi.

Beskatningen har tre hovedfunktioner i økonomien: Skatterne genererer afgifter til varer og tjenester, der leveres af det offentlige, de er et redskab til omfordeling af indkomst og rigdom mellem personer og regioner, og de er en metode til justering af økonomiske aktiviteter for at stimulere de aktiviteter, der gavner almenvellet og minimerer de uønskede virkninger. I kampen mod klimaændringer er skatter, afgifter og emissionshandel alle instrumenter, der kan fremme en effektiv ressourcefordeling.

Skatter og tilskud skal være gennemsigtige, rimelige og lette at administrere. De Grønnes socio-økologiske skattereform betyder, at hovedvægten flyttes fra arbejdskraft til forbrug af finite naturressourcer og en højere beskatning på kapital. Det er ikke acceptabelt, at arbejdskraft som produktionsfaktor beskattes højere end kapital.

Bekæmpelse af skatteunddragelser og skattesvig skal prioriteres højere, hvorfor der skal stilles tilstrækkelige ressourcer til rådighed.

Helt konkret foreslår vi fra De Grønne:

- **Miljøafgifter og miljøbonusser:** Miljøafgifter og miljøbonusser fører til en bæredygtig økonomi ved at fremme miljøvenlige produkter og tjenester. Der skal gives økonomiske tilskyndelser til miljørigtige valg i stedet for at straffe dem. I den forbindelse skal CO₂- og energiafgifter være et centralt element i skattepolitikken, ikke kun et valgfrit ekstra aspekt af et skattesystem, der i øjeblikket ikke fungerer til gavn for miljøet og til bekæmpelse af klimaændringer.

Hvis energi bliver dyrere, bliver det mere attraktivt at spare på energien. Bæredygtige, vedvarende energikilder bør beskattes lavere sammenlignet med fossil energi.

Luftfartssektoren bør f.eks. ikke længere indrømmes skattemæssig særbehandling, mens andre transportformer som jernbaner beskattes. Inden for boligsektoren bør socialt udformede tilskud tilskynde til energieffektivitet.

- **En retfærdig og progressiv indkomstskat:** For De Grønne bør der ved indkomstskatten tages højde for alle indtægtskilder for at skabe retfærdighed. Indkomstskatten skal, over en vis bundgrænse, være progressiv for at sikre, at folk bidrager i henhold til deres evne til at betale. Skattelettelser skal være socialt og miljømæssigt retfærdige og tilskynde til bæredygtige investeringer.
- **Bekæmpelse af den nedadgående spiral for virksomhedsbeskatning:** For at undgå en ruinerende skattekonkurrence går De Grønne ind for en fælles ramme for virksomhedsbeskatning svarende til den, der findes på momsområdet. Dette bør omfatte et harmoniseret skattegrundlag samt differentierede minimumsskattesatser (dvs. en forholdsvis lav minimumsbeskatning for de nye medlemsstater i den periode, hvor de skal indhente de gamle medlemsstater, og en højere for de gamle EU-medlemsstater). Dette bør sikre, at virksomhederne bidrager med deres rimelige andel af skatteindtægterne i Unionen.
- **Ejendomsskatter som et retfærdigt bidrag til skatteindtægterne:** Kapitalen skal bidrage med en rimelig andel til de samlede skatteindtægter. Eftersom den ulige fordeling af indkomst og kapital bliver stadig mere markant inden for EU, spiller ejendomsskatterne en central rolle med hensyn til at mindske disse uligheder. Dette vil give medlemsstaterne mulighed for at finansiere varer og tjenester af almen interesse eller for at nedsætte skattebyrden på arbejde. Rent fordelingsmæssigt kan en forhøjelse af ejendomsskatterne endda forbedre effektiviteten af aktiver som fast ejendom.
- **Indførelsen af en Tobin/Spahn-skat:** Økonomisk spekulation skaber en stor risiko for at destabilisere realøkonomien, og det skaber større kløfter mellem rig og fattig. En Tobin/Spahn-beskatning af finansielle transaktioner kan bidrage til at mindske volatiliteten på de internationale finansmarkeder. Den skaber også betydelige indtægter baseret på transaktioner, der hovedsagelig gennemføres i højt udviklede lande, og dette skal anvendes til at understøtte det internationale udviklings samarbejde.
- En diskussion om indførelse af et system til forvaltning af drivhusgasemissionerne. Et system med lofter og handel på kulstofområdet kan reducere de samlede CO₂-emissioner og sætte en pris på CO₂.

Vejen frem

De udfordringer, som menneskeheden står over for, er kolossale. Milliarder af mennesker stræber mod at nå op på den mest basale levestandard: at kunne brødføde sig selv, at få

adgang til rent drikkevand, at have en rimelig bolig, at have adgang til sundhedsydelse og til grundlæggende uddannelse i et fredeligt og sundt miljø. Selv i de dele af verden, der i århundreder eller kun i årtier har haft en hurtigere økonomisk udviklingstakt, skal der findes svar på nogle vigtige spørgsmål: Den stadig hurtigere ødelæggelse af vores miljø og udtømningen af Jordens ressourcer, den stigende sociale ulighed, en voksende afhængighed af narkotika og nedbrydningen af den sociale struktur er alt sammen eksempler på, at vores samfund ikke er i den bedste tilstand. Sidst, men ikke mindst, truer klimaændringerne selve menneskehedens overlevelse på planeten.

Selv om vi ikke undervurderer denne trussel, betragter De Grønne også klimaændringerne som en mulighed. Lad det tjene som en advarsel til alle os mennesker, og lad det blive et vendepunkt i Jordens historie. Tiden er inde til at få økonomien til at arbejde for befolkningen - ikke kun for de få her og nu - i stedet for det omvendte. Den skal blive et instrument, der kan hjælpe os med at løse ovenstående udfordringer og med at styre vores samfund ind på vejen mod en bæredygtig udvikling.

Denne kursændring af vores økonomier vil ikke ske af sig selv. Det vil kræve, at alle aktører inddrages. Regeringer på alle niveauer er ansvarlige over for deres borgere og skal genvinde initiativet og definere nye regler for den økonomiske arena, opstille mål, skabe incitamenter, investere i nøgleområder som uddannelse og sundhed, men samtidig skabe forudsætninger for befolkningens kreativitet og opfindsomhed og give virksomhederne mulighed for at trives og blomstre. Virksomheder i alle størrelser skal også tage disse nye udfordringer op og acceptere de nye spilleregler, ikke bare på lokalt plan, men også på globalt plan. De skal anerkende, at de demokratiske regeringer forvalter de almene interesser. Også her må regeringerne erkende, at vi på ingen måde kan løse de forestående udfordringer uden driftige og nyskabende virksomheder, der opererer på åbne, gennemsigtige og retfærdige markeder. Kooperativer, sammenslutninger og ikkestatslige organisationer skal på en eller anden måde være både stifindere i vores nye verden og vagthunde over for både regeringer og virksomheder. Sidst, men ikke mindst, er det op til os alle som borgere, som forbrugere, som studerende, som arbejdstagere (lønmodtagere eller ikke) og som erhvervsfolk at opføre os ansvarligt. Når alt kommer til alt, består ovenstående aktører først og fremmest af mennesker - det er mennesker, der skal skabe vores fremtid.

Vi hører ofte, at det ganske enkelt vil slå økonomien ihjel, hvis man reagerer på andre udfordringer end den kortsigtede profitmaksimering. Hertil svarer vi, at hvis vi ikke reagerer på dem, dræber vores økonomi Jorden og dens beboere. Historien viser, at centrale udviklingstendenser som fremkomsten af sociale rettigheder i den industrialiserede verden ikke har ført til økonomiens nemeses, de har tværtimod hævet den til nye højder (men på miljøets bekostning!). Hos De Grønne mener vi, at det vil have en tilsvarende virkning, hvis vi styrer vores samfund ind på vejen mod bæredygtig udvikling. Allerede i dag ser vi, at der skabes hundredtusinder af arbejdspladser i lande, der har ligget i førergruppen for den grønne økonomi. I denne viden- og innovationsøkonomi har Europa

mulighed for at indtage en førerrolle. Klimaændringerne venter ikke, så tiden er inde til at handle nu.